

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1-50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrațiaSIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Rostul elementului maghiar în Monarhie.

În anii din urmă vedeam, nu fără surprindere, cum elementul maghiar câștigă o ascendență tot mai mare în conducerea treburilor interne și externe ale monarhiei austro-ungare. Hărțuierile neîncetate ale naționalităților din Austria, incapacitatea îndelungată de acțiune a Reichsrath-ului, lipsa de guverne tari și de oameni de stat mai luminați în Viena, au adus cu sine o gravitare tot mai accentuată spre Budapesta, încât la un moment dat se părea că punctul de sprijin al politicii monarhiei s'a mutat cu totul în capitala Ungariei.

La rândul lor Maghiarii au înțeles repede împrejurarea atât de favorabilă și au căutat s'o exploateze. Guvernele Bánffy, Tisza, Wekerle au profitat de-a binelea de situația dată și au pornit o operă multilaterală de întărire a elementului maghiar. În proporție cu succesele lor, le creșteau însă și pretențiile. Cu cât Monarhul se arătă mai darnic și mai binevoitor, cu atât cererile guvernelor ungurești se arătau mai îndrăznețe. Nemulțumiți numai cu concesii culturale, cu legi școlare, bisericesti și administrative, cari slujeau exclusiv interesele maghiare și vătămau adânc pe cele ale naționalităților, guvernării maghiari mergeau mai departe, cerând favoruri militare și financiare, precum și

alte reforme de îngrădire a elementului lor.

Deodată intră o însemnată schimbare în situația politică generală a monarhiei. Prin o abilă stratagemă a baronului de Aehrenthal se săvârșește anexarea Bosniei și Herțegovinei, ridicând în mod considerabil autoritatea Austriei. Încep ostilitățile cu Serbia și, în cursul acestora, bărbații de stat austriaci dovedesc mult tact și pătrundere. Austria iese biruitoare și din acest conflict, fără ca guvernul unguresc sau majoritățile ungurești să fi avut vre-un merit politic real în această izbândă. Așa că actualmente Viena își are iarăși rolul ei preponderant în conducerea destinelor statului, iar influența maghiară a slăbit în mod considerabil.

Din aceste circumstanțe se explică și mersul întreg al actualei crize politice din Budapesta. Guvernul d-lui Wekerle socotea Viena destul de slăbită pentru a-și duce la îndeplinire planurile sale și e probabil, că dacă Austria perde procesul cu Serbia și anexiunea, întâmpină dificultăți, actualul nostru guvern ar fi reușit în toate proiectele sale, primea și bancă autonomă și lege electorală și concesiuni militare. Dar cu cunoscuta întorsătură a lucrurilor n'a putut obține nimic și conflictul între Coroană și guvern a trebuit să izbucnească. Demisiunea guvernului, refuzul categoric de a acorda banca autonomă, insistența Soveranului pe lângă votul universal și într-o câțva și amestecul direct al Moș-

tenitorului Coroanei în mersul afacerilor, înseamnă că Viena a început să aibă o atitudine energică împotriva exageratelor pretenții și prerogative ungurești.

De această schimbare noi Românii numai bucură ne putem și privim cu nerăbdare la ce se vor desvoltă. Ne bucurăm, fiindcă noi totdeauna am socotit-o ca o neglijență vinovată din partea Austriei de a acorda un credit prea mare elementului maghiar în politica monarhiei. Avantagiile cele multe oferite exclusiv Maghiarilor, cu nesocotire totală a naționalităților nemaghiare, nu puteau duce decât la o pierdere treptată a echilibrului Monarhiei. Într'un stat nu trebuie să existe popoare protejate și altele neluate în seamă. Rostul tuturor trebuie să fie egal și al Maghiarilor nu poate fi nici el altul decât ca acela al tuturor naționalităților. Interesul Monarhiei habsburgice este să se sprijine pe toate popoarele deopotrivă, fără preferințe și noi vom protesta totdeauna împotriva unei concepțiuni, conform căreia Maghiarii ar fi chemați să îndeplinească în această țară un rol care s'ar deosebi de al nostru sau de al celorlalte neamuri. Austria ar trebui să țină seamă de aceasta și să recunoască odată pentru totdeauna că în chestiunile dualiste nu sunt singuri Maghiarii de cari trebuie să se apropie, ci că naționalitățile sunt factorii cu cari trebuie să meargă alături.

VIEAȚA LITERARĂ.

— Z. Bârsan, *Impresii de teatru din Ardeal*. Arad. p. 144. — C. Antoniadă, *Thomas Carlyle*. București 1909. p. 139. (Prețul 3 lei). — V. Alexandri, *Poezii lirice*. Întâia epocă (1840—1859). Vălenii de Munte 1909. Prețul 2 lei. —

Unde sunt ceice, acum câteva luni, urlau împotriva lui Z. Bârsan, dela Șimleu până la Vălenii de Munte?... Câtă nehibzuintă, Doamne, câtă ușurință în aprecierea activității publice a unui om! Li se năzărise acestor mari esteți și dramaturgi ai noștri că Bârsan nu este la nivelul pretențiilor d-lor și au început să tăbărescă asupra lui cu cârtiri și cu insinuări. Iar acum, după ce talentatul actor și scriitor a mers înainte, după ce în cursul unui an, prin jocul său abil în București și prin succesele sale literare, a dat probe de multă vigoare și pricepere, au amuțit toți detractorii lui și nu au nici curajul civic de a-și recunoaște greșala și a cere iertare în public. E o bună lecție pe care Bârsan o dă gurilor rele și minților ușuratică și mă bucur de aceasta, fiindcă în adevăr ardelenii noștri din firea lor sunt prea puțin recunoscători și prea neîncrezători în munca și talentul tinerilor ridicați din mijlocul lor.

Cartea nouă a lui Bârsan, care-mi dă prilejul să scriu aceste rânduri, este consacrată turneurilor sale teatrale prin Ardeal, timidelor

sale încercări de a sădi în poporul nostru interesul pentru arta dramatică și dragostea pentru o frumoasă limbă românească. O încercare îndrăzneată de misionar african, — căci mai repede străbate la Hotentoti iubirea de biserică creștină decât la noi însușirea pentru tainele artei.

Se vede din aceste pagini, în cari un tânăr și avântat artist își așterne impresiile, repede, aproape cinematografic, că e mult încă până în rai, că aluatul nostru etnic este încă prea vspru pentru a-i da formele moderne. „Teatrul“ la noi e confundat încă cu ceea ce se numește „comedie“. Pretențiile păturei de sus sunt exagerate, iar ale celor de jos sunt cu totul inferioare. Conducătorii mișcării culturale nu au un program limpede de educație a maselor și toate se conduc după binefăcătoarea lege a inerției. „În loc să plecăm singuri, așteptăm să ne împingă vremea dela spate“, — zice foarte nimerit Bârsan, comparând poporul cu melcul, care ș-a făcut casa, dar înaintează cu o rară încetineală.

Toate mizeriile îndurate, ca și clipele de înălțare sunt prinse în sbor și așternute în această carte, din care mult pot să învețe ceice vor să se intereseze de-aci înainte de acest mijloc de a propaga cultura la Români. Valoarea operei lui Bârsan crește însă în partea ei literară, în forma aleasă a descrierilor sale de călătorie. Cetiți capitolul cu plecarea recruților în armată sau cel cu romantica logodnă și nuntă

din Săliște și veți regăsi în ele tot lirismul dulcelui cântăreț al floarei albastre.

Asupra cărții dlui C. Antoniadă despre Thomas Carlyle nu am competență de a mă pronunța decât ca un simplu cetitor de opere frumoase și trebuie să mărturisesc că în timpul din urmă puține cărți ne-au fost mai bine-venite ca aceasta.

E bine-venită această carte mai întâi pentru că tratează despre unul din cei mai sănătoși gânditori ai lumii mai nouă, despre englezul Carlyle, ale cărui opere ar trebui să se răspândească în mijlocul nostru ca o bibliie. Carlyle, mai cu seamă ca apologet al muncii, e bine-venit astăzi, când numărul celor ce-și împlinesc datoria către societate descrește vădit.

Dar mai merită atenție specială această lucrare fiindcă printr'ansa se relevă un nou scriitor român, o minte ageră și un condeiu mlădios, care știe să se pronunțe luminos în cele mai complicate probleme ale gândirii. Filosofii noștri puțini câți îi avem, sunt uneori cam noduroși în stil și au frasa greoaie, pe când dl C. Antoniadă, cel mai tânăr între dâșii, scrie o proză cu calități literare remarcabile și foarte lesnicioasă la înțeles.

Dl Antoniadă, după ce ni-a expus acum viața și activitatea lui Carlyle, ar face o faptă folositoare, dându-ne în o bună traducere ro-

După audiențe.

În palatul regal de pe malul Dunării de câteva zile audiențele se țin lanț. Rând pe rând vin politicianii maghiari să contribuie, cu sfatul lor, mai mult sau mai puțin desinteresat, la aplanarea unei crize grave, provocate de patimile și ambițiile lor politice.

Cel dintâi, cum e și firesc a fost primit în audiență șeful cabinetului, ministrul-președinte Vekerle. Apoi a venit o surpriză: eră să urmeze audiența președintelui Camerei și a Senatului, dar — în momentul din urmă — fără orice aviz prealabil, a fost chemat la audiențe ministrul de interne Andrássy... Pe urma lui a venit rândul la Justh și Dessewffy, apoi miniștrilor Apponyi și Kossuth, foștilor miniștri Tisza, Lukács, Khuen-Hederváry și a vice-președinților Camerei...

Pe urma tuturor acestor audiențe n'a răsărit, însă, nici cea mai slabă licărire de lumină care să arate calea de ieșire din haosul politic.

„Bătrânul monarh — scrie „N. Fr. Presse“ din Viena în unul din numerele sale din urmă — a ajuns astăzi, în calea chinurilor sale, la a unsprezecea audiență. Înainte și după amiază trebuie să asculte cuvinte și declarații ce le cunoaște de mult și le știe înainte de a fi rostite. Ciasuri îndelungate trebuie să șearză nemșcat, în vreme ce trece peste el puvoiu de fraze al oratoriei de partid; trebuie să fie răbdător și să se arate prevenitor față cu toți, deși nimic absolut din ceea ce i se spune nu poate să-i fie străin. El îi cunoaște pe toți bărbații aceștia cari îl sfătuiesc atât de bine, încât sunt pentru el transparentți, cași când ar avea un geam la pept, prin care se pot observa toate bătăile inimii lor. El a lucrat cu cei mai mulți dintre ei: le-a examinat umbletul, a profitat de capacitățile lor; le-a pătruns inclinările și tainele. Ajuns pe pragul vârstei de octogenar, are mai bogată experiență decât orișicare dintre cei ce, conform uzului parlamentar, sunt invitați să-și expună

părerile asupra crizei. La ce e bun acest potop de sfaturi? Audienței a unsprezecea îi vor urma altele. Aceasta are să dureze așa până la întoarcerea sa în Viena și probabil, va reîncepe iarăși după întrevăderea cu împăratul Vilhelm. Monotonia acestor predări lungi, extinse și rostite în ton solemn, oare cum îl vor impresiona pe monarh?”

„Javiserai“, voiu cumpănî lucrurile, e stereotipicul răspuns al tuturor monarhilor cari ascultă sfaturile politicienilor chemați la audiență... E, dară aproape cu neputință să știi ce impresie a putut face asupra Maj. Sale „puvoiu de fraze al oratoriei de partid“. ...Până acum se știe numai despre o singură impresie ce au făcut-o asupra monarhului audiențele lungi, și impresia aceasta e o impresie dureroasă.

Președintele Camerei, Justh Gyula, raportând în clubul partidului independent, despre audiența sa, a spus că Maj. Sa i-a adus la cunoștință o declarație a lui Wekerle, care consideră banca autonomă drept o primejdie pentru țară. Cuvintele aceste ale lui Justh au stârnit o furtună de indignare împotriva lui Wekerle, care „trei ani de zile i-a tras pe sfoară, ademenindu-i că și el e aderent al băncii autonome“... Indiscreția aceasta a atins în mod neplăcut pe Maj. Sa, care și-a și exprimat părerea de rău că politicienii maghiari atât de puțin observă regulile uzului parlamentar încât publică declarațiile politice, intime, ce li se fac.

E, deci, natural dacă toți ceice au fost primiți în audiență, în urma lui Justh, n'au făcut nici o declarație în ce privește primirea lor din partea Maj. Sale, nici chiar stereotipicul „Maj. Sa a fost foarte prevenitor“.

Rezultatul audiențelor de până acum n'au mulțumit așteptările opiniei publice. Ce e drept, mari nădejdi n'au fost legate de aceste audiențe, dar se speră cu toate acestea, că se va putea găsi măcar o bază nouă pentru o ulterioară înțelegere pacinică, și în schimb, haosul a devenit și mai întunecat. *Partidele coalitate sunt astăzi mai desbinate decât oricând mai*

nainte. Partidul independent înjură partidul constituțional și pe Wekerle și Andrássy, iar partidul popular acuză partidul independent că vânează după putere „cu orice preț“.

O înțelegere între partidele actuale e, dară cu neputință și criza nu se va putea rezolvi decât cu ajutorul unor politicieni cari nu fac parte din nice unul dintre actualele partide politice.

„Nu poate să se alcătuiască nimic durabil în prezent, — scrie „N. Fr. Pr.“ în articolul citat, — fiindcă Ungaria n'are un singur bărbat care să poată vorbi și lucra, cu adevărat, în numele țării întregi... Dar nu lipsește numai bărbatul cu autoritate politică, ci și majoritatea e numai o închipuire“.

Cu toate aceste, rezolvirea pacinică a crizei depinde astăzi numai dela coalitiție.

Sunt momente când îți stă în puțință să aduci o jertfă. Dacă lași să treacă acest moment prielnic, nu-ți mai rămâne decât meritul să primești, cu abnegație, jertfa ce ți se cere. Dacă te opui, însă, și acum, — numai rămâne decât căderea rușinoasă.

Partidele actuale trebuie să renunțe la aspirațiile lor irealizabile; trebuie să aducă jertfa patriotică a revendicațiilor lor neîndreptățite. Dacă sunt patrioți sinceri, trebuie să grăbiască să renunțe la banca autonomă, care e numai un prilej de pricopseală a unor ambițioși nemulțumiți; trebuie să renunțe la concesiile militare cari sunt îndreptate împotriva majorității nemaghiare a țării... Trebuie să încerce să-și câștige încrederea țării luptând pentru o reformă reclamată de interesele popoarelor: alcătuirea legii despre votul universal.

Votul universal trebuie să se introducă și în țara aceasta. Prin și cu ei, dacă vor; fără ei și împotriva lor, dacă nu se poate altminteri.

Istoria de două mii de ani învață că e mai cuminte să primești de bună voie ceea ce nu poți împiedeca cu nici un preț.

Vor înțelege, oare, bărbații noștri politici învățăturile aceste mari ale istoriei?

mănească cele două lucrări ale lui cari ni-ar conveni mai mult: una despre muncă și cealaltă despre cultul eroilor.

Ne-a surprins zilele aceste apariția unei nouă edițiuni a poeziilor lui Alexandri. Intreaga piață literară e plină cu poezii de Alexandri. „Minerva“ a scos câteva ediții în mii de exemplare și încă ediții complete și ieftine. Bibliotecile populare au editat deasemenea pe Alexandri. Pentru cetitorii ardeleni „Asociația“ a tipărit o selecție de tot ce trebuie reținut dintre poeziile bardului. Și acum, după toate astea, mai vine și editura dela Valeni cu o cârtică, în care pentru prețul de *doi lei (!)* oferă numai poeziile lirice (din anii 1840—59) ale aceluiaș poet. Adevărat că noua ediție are pretenția de a fi „critică“, prin faptul că stabilește în note schimbarea de texte, săvârșită de însuș Alexandri în cursul anilor, — dar nu vedem de loc utilitatea pentru popor a acestui fel de ediții și scumpe și migăloase la cetit. Ce-ți-e și cu zelul ăsta de a face de toate!

Gh. Dumbravă.

Pulbere.

Suflet mare, — e și cel pe care nu-l ating nimicurile.

Dragostea, e mult mai colorată decât nebunia.

Nu mai florile și inimile, nu fac sgomot când le calci... M.

Răspuns unei sceptice.

— Constanței.

Nu este un farmec mai mare decât să asculti cum curg cuvintele de pe buzele unei cetitoare. Femeia înțelege ușor o poezie, o rosteste mai răspicat și-i dă ceva din căldura comunicativă a sufletului ei. Noi ăștia judecăm mai mult, analizăm, disecăm fără milă, pe când *ele* simt frumosul, îl trăesc mai repede, așa superficial cum pot, și vibrează mai cu înlesnire. Dacă se mai poate întrebuița o comparație demodată, așa zice că, în ordinea simțirei, femeia este harfa eoliană, din care orice adiere de vânt smulge un acord.

Am cunoscut o astfel de cetitoare. În cercurile noastre plăcerea ei cea mai mare eră să deschidă un autor de versuri și se transforme în muzică ritmul cel ales, să dea viață și înțeles cuvântului cetit, să verse lacrimi de durerea lui și se rădă nebunatic în clipe de inseninare a poetului. Vedeam în această cetitoare, prietenă nouă tuturor, intruparea unui deosebit dar de identificare cu un autor și simțeam cum fantazia ei bogată vine să mai adauge ceva dela sine și cum metalul vocii ei învăluște totul într'o armonie specială.

— „Trebuie să te dai cu totul artei, ca s-o poți cuprinde, pe cum trebuie să te dai întreagă

iubirei tale, ca s'o poți gusta“... ne spuneă ea în astfel de momente.

De atunci au trecut numai câțiva ani. Cetitoarea noastră, devenită artistă dramatică, a plecat în largul vieții, cu adanca ei deviză „totul pentru artă și totul pentru iubire“. De-acolo, dintr'un colț al vieții ei, primesc de curând o scrisoare, în care-și zugrăvește astfel credința ei de astăzi:

„Amicul meu. Acum în Maiu, când lumea înoată în flori și copiii aleargă iarăși după fluturi, mi-aduc aminte de ce eră odată. Eră primăvară în sufletul meu, o primăvară atât de bogată în podoabe, încât credeam că nici cea mai nebună risipă n'o să pună capăt bogățiilor mele. Tu știi deviza mea: totul pentru artă și totul iubirei! Am fost credincioasă acestei devize...“

„Iar consecința? În casa mea astăzi scepticismul își întinde mreaja, ca un păianjen uricios. În sufletul meu uritul își macină vremea, înghițând clipă cu clipă. Trec prin grădină și florile nu mă cunosc. Citesc o poezie și vraja ei n'o mai cuprind. Ating clapele pianului și cântecul nu mă mai mișcă. La poarta mea aud bătăile unor întârziati, cari cerșesc o clipă de iubire din vălvătăile de odinioară și bătăile lor mă umplu de milă. Sunt mândră, rece și nesimțitoare și mă uimește strania schimbare din mine...“

„Dar ce să zic? Pare că mi-e mai bine așa. Sceptică și neîncrezătoare și fără dorințe cum

REVISTA POLITICĂ.

Libertățile în Ungaria. Dna Vlad, soția dlui deputat Dr. Aurel Vlad, condamnată pentru „agitatie“ la trei luni închisoare de stat, își va începe pedeapsa la 1 Iunie n.

Procuratura a cerut să intre în închisoare la 6 Mai n., dar la cererea Dnei Vlad i-a acordat amânare până la 1 Iunie.

Majestatea Sa în Viena. Terminându-se șirul audiențelor, Maj. Sa s'a întors, Mercuri, la Viena, unde va avea zilele aceste o întrevedere cu împăratul Germaniei, Wilhelm.

După întrevedere, probabil, vor mai urma alte audiențe.

Criza și naționalitățile. Deputatul naționalist slovac Milan Hodja publică în organul său „Slovenski Tyzdenik“ un articol cuminte, în care se ocupă cu atitudine partidului naționalităților în fața crizei actuale. Analizând combinațiile privitoare la formarea noului cabinet în frunte cu Wekerle, Kossuth sau Andrassy, încheie:

„A treia posibilitate ar fi: guvern curat kossuthist, fără Andrassy, fără partidul popular, sub președinția lui Wekerle. Rezolvirea aceasta ar fi pe placul celor din jurul lui Justh. Dacă un astfel de guvern ar renunța la toate lozincile de prisos ale programului kossuthist, spre pildă maghiarizarea armatei, și s'ar pune pe baza votului universal, secret și egal, — noul guvern ar putea conta și la sprijinul parlamentar al partidului naționalităților. Dacă, însă, Kossuthiștii ar avea de gând să introducă în guvern politica lor veche de drept constituțional, urmarea ar trebui să fie rezolvirea crizei prin bărbați politici în afară de actualele partide, dar stând pe baza votului universal.

Acest guvern, la alegerile întâi, poate, nu ar obține majoritatea parlamentară, la alegerea a doua ar învinge, însă, cu o mare majoritate“....

Tribunalul militar a hotărât 25 de execuțiuni capitale. Tribunalul de războiu din Constantinopole a rostit ieri 25 pedepse capitale, condamnând soldați cari au asasinat pe ofițerii lor și ofițerii și hogi acuzați ca instigatori ai revoltei din 13 Aprilie precum și marinarii cari au asasinat pe comandantul cuirasatului „Assari Tewfik“.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

Câți autori dramatici sunt în Franța? O mare revistă pariziană, a publicat zilele trecute o foarte interesantă statistică asupra autorilor dramatici și artiștilor lirici din Franța. După datele statistice în chestiune numărul total al autorilor dramatici ar atinge respectabila cifră de 4500.

Dintre aceștia, patru mii sunt autori iluștri poate, dar necunoscuți până acum, care nu câștigă într'un an după urma operelor lor literare nici măcar atâta cât le trebuie pentru penițe și hârtie.

Din restul de 500, 7 câștigă 100 de mii de lei pe an, 26 câștigă 20 de mii, 40 câte 5 mii, iar ceilalți dela 5 mii de lei în jos.

În ceea ce privește pe artiștii lirici, statistica aceasta spune că primul tenor dela opera mare, e plătit cu 150 de mii de lei pe an, putând însă să câștige și de trei ori pe atâta dacă face vre-un mare turneu prin Europa.

Foarte multe din cântărețele de operă câștigă 500 lei pe zi, iar o artistă dramatică distinsă, poate să câștige în nouă luni până la 230 de mii de franci.

Numai artiștii dela Comedia franceză nu câștigă decât 36 mii lei pe an adică tocmai atâta cât câștigau și artiștii de pe timpul lui Ludovic XVI-lea.

Un monument lui Gogol s'a inaugurat zilele trecute pe una din piețele Moscovei. Sărbătoarea a fost onorată de un reprezentant al Țarului, de toate autoritățile, de mai multe societăți străine de scriitori și de un foarte numeros public.

Curs de gazetărie La universitatea din Dublin este un curs special de jurnalistică. Acest curs este făcut de mai mulți dintre cei mai de seamă publiciști englezi.

Seria conferințelor din anul acesta a fost încheiată de Charles Duguid redactorul părții economice a ziarului „Daily Mail“.

În conferința sa, Duguid a declarat că la prima vedere s'ar părea că sfera de activitate a unui redactor economic este foarte restrânsă.

Lucrul însă nu stă așa. Căci aproape toate evenimentele mari din lumea politică au ca motiv o chestie economică. Un redactor economic are deci mai multă nevoie de un mare capital de cunoștințe, de o înțelegere perfectă a situației și a oamenilor.

Ca orice alt redactor el este cronicarul istoriei contemporane, el adună datele, studiază și critică faptele din punctul său de vedere, este tălmăcitorul vieții economice.

El trebuie să fie un eminent stilist, să știe să scrie în așa fel, încât să fie înțeles de marea mulțime a cititorilor. Trebuie să fie un abil diplomat, să știe ce să dea publicității și ce să reție. El trebuie să servească în primul rând marea public, iar nu cercurile financiare.

În traducerea cunoșcărilor scriitorii Il. Chendi și C. Sandu, a apărut în „Biblioteca pentru toți“ vestita scriere „Ziua învierii“ a lui Ibsen.

Ildiz-Kioskul... muzeu. Turcii tineri și sultanul Mohamed al V-lea au hotărât să deschiză palatele dela Ildiz-Kiosk publicului. Va fi acolo un muzeu, parcuri, dar și tot odată o bibliotecă foarte bogată în lucrări vechi grecești, arabe, etc. Sunt manuscrise adunate sau răpite în veacul al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea din mănăstirile grecești și păstrate în biblioteca seraiului vechiu. Abdul Hamid le-a strămutat la Ildiz.

Nu începe îndoială că se va arunca multă lumină asupra istoriei peninsulei balcanice întregi. E de crezut că se vor fi aflând acolo și lucruri românești.

Concertul reuniunii române de muzică din Sibiu, dat Duminecă în sala festivă a „Asociațiunii“, a pecetluit încă odată credința noastră: că se muncește serios, cu dragoste și desinteresare la această Reuniune.

Dirjecției, în primă linie și apoi harnicului dirigent al corurilor, dlui Augustin Bena, — revin părțile de izbândă.

Dnei Maria Brote, totdeauna binevoitoare întru sprijinirea artei și părintelui Octavian Mureșanu, puternicul element de operă, inteligența română Sibiană trebuie să le fie recunoscătoare, pentru munca depusă.

Tipuri și chipuri.

— Incurcă-lume. —

Cine nu-l cunoaște pe *Incurcă-lume*? E tipul românului nostru, veșnic rătăcitor, nemulțumit de nimeni și de nimic, batjocoritor, îngândurat, distrat, — și de obicei fără nici un ban în pungă.

De cele mai multe ori el se prezintă sub forma redactorului ambulant, azi în București,

sunt, mă simt mai stăpână pe mine și limpezită ca după o furtună cumplită. De ce n'am priceput dela început? Câte sguduiri, câte căderi rușinoase, câte clipe de umilință nu-mi rămăneau crucate!“...

Și scrisoarea continuă în acest ton de neastâmpăr dureros, ca svârcolirile unei paseri rănite.

Iar răspunsul meu?

D-ta, domnișoară, îmi amintești cazul dintr'o poezie a lui Heine. Cică o fată stetea pe malul mării și rămase înduioșată de apusul mării al soarelui. „Ei, fii pe pace, domnișoară — îi zise atunci poetul, cu cunoscuta-i răutate — căci ceea ce vezi d-ta e o veche poveste: pe aici apune soarele și colo răsare el iarăși!“

O veche poveste e și cazul d-tale și se repetă la fiecare pas. Inseninarea asta după furtună e probabil o reacțiune firească. Pasiunile își fac și ele rostul lor și, obosește, se duc să se culce. Natura își are și ea logica ei de fier și dă la o parte tot ce e slăbit. Ca să rezisti mai mult și să-ți lungesti mai mult și arta de a trăi și gustul pentru frumos, trebuie să fii o putere. E lungă și vecinică arta, dar vail e scurtă viața și ca s'o simți întreagă, cât trăiești trebuie să fii tare.

Te-ai plimbat vre-odată pe malul unui lac, în zile de vară? Ai văzut acolo stoluri de libelule cu aripioarele lor mătășii, cum zboară deasupra

stufului? Dimineata se leagănă cochete în aerul umed; pe la prânz le vezi îndrăgostite, părechi de părechi; iar seara zac moarte dealungul rozorului... Iubire de o zi, sau totul pentru iubire!

Soarta d-tale este soarta acestor fluturi, cari iubesc o clipă și se duc.

O patimă scurtă, o frământare ne bună de un minut și în urmă prăvălire spre nesimțire. E un simptom de slăbiciune acesta, căci patima nu doboară decât pe cei slabi. Deviza cu „totul pentru iubire și totul pentru artă“ este un izvor de nefericire numai pentru inimi ușoare, pentru suflete gingașe de fluturi șagalnici. Tare trebuie să fii, ca s'o înțelegi și s'o pui în practică.

Ceice ca d-ta, după întâiul sbor pe plaiurile vieții se întorc cu aripa frântă și cu avântul doborât, ar trebui să se înfrâneze dela început și să facă economie cu puțina lor zestre. Căci în urmă ce le rămâne? Iată te văd pe d-ta, așa de tinăra încă și așa de desgustată. Mândră și rece ca un vulcan stins. Tristă și închisă ca o zi de toamnă. Și în jurul d-tale gâlgăie viața din toate izvoarele ei, nepăsătoare de frunza căzută, de floarea scuturată, — gâlgăie și n'o mai poți gusta. Și mi-e milă de d-ta, — victimă a unei devize prea îndrăznețe pentru puterile d-tale.

Și-apoi mai pe sus de toate... cine ne va mai ceti cu atâta măiestrie pe iubiiții noștri poeți? În serile de înviere a naturii cine ne va mai desfăta cu răsul cel plin? Pe focul vieții noastre

cine va mai turna liquidul dător de viață? Căci d-ta te-ai dus acum pe țărnițele depărtate ale resemnării și ale „seninătății“...

Ah, ce o fi aia „seninătate“ cu care te lauzi? Să stai la umbră de liliac și, mângându-ți pisica, să-ți împletești ciorapul? Să ascuți smerită, din zori până'n seară, glasul de clopot al bisericii din vecini? Să-ți faci un altar din trecut și la flacăra candeliei, care-ți pălpăie la căpătâiul speranțelor moarte să te închini cu duioșie? De trei ori amăgire! Vieța e nor, furtună și războiu, — iar „seninul“ d-tale e mormântul ce se închide în fiecare clipă de-asupra unei flori doborâte de întâia suflare a vântului de primăvară.

Iași, 1909.

L. C. Economu.

Pulbere.

Sunt oameni ce scriu și suflete care vorbesc.

În pământ și de mintea bolnavă, se prinde totul.

Nu e pace până ce n'a fost mai întâi războiu, — aceasta e fatal inimilor și popoarelor.

Sunt pictori ce fură natura și poeți ce-i adaogă ramuri!

Arta, nu se satură decât cu suflete.

M.

mâne la Budapesta, poimâne la Arad sau la Sibiu. Uneori poartă plete, alteori e chel, cu ochelari și cu pălăria mare.

Intr'o zi se întâlnește cu un evreu necunoscut și-l salută. Evreul mirat, răspunde și se apropie de Incurcă-lume:

— Mi-se pare că ne cunoaștem!...

— Da! răspunde Incurcă-lume. Ne-am întâlnit odată la Abazzia...

— Pardon... Eu n'am fost la Abazzia.

— Nici eu n'am fost!... răspunde Incurcă-lume întorcându-i spatele și răsărind subțire pălăria uriașă...

Să te păzești de Incurcă-lume, iubite cetitor, ca să nu te păcălească.

De te va întreba:

— De ce stă cocostărcul într'un picior?

Să-i răspunzi:

— Fiindcă dacă-l ridică și pe acela, cadel!...

Incurcă-lume se duce în vizită la prietenul său Costică și-l găsește privind cu atenție tavanul odăii.

— Ce te uiți așa? — întreabă Incurcă-lume.

— Văd o ploșniță umblând pe tavan...

— Calc'o cu piciorul!...

Altădată, întrebat de un prieten cum de nu i-se roșește nasul de atâta beătură, el răspunde:

— Fiindcă beau numai vin alb!...

Despre femei, are păreri foarte ciudate. Ca unul care se ocupă mult cu traduceri, el crede că și femeia e ca o traducere: dacă e frumoasă, nu e fidelă; dacă e fidelă, nu e frumoasă...

Când îl vei întâlni pe stradă îngândurat, distrat și-i vei spune să nu mai uite toate celea, el va clătină capul cu melancolie și-ți va răspunde:

— Dragul meu, boala mea e incurabilă. Sunt sigur că într'o zi am să adorm și o să uit să mă mai trezesc!...

La prânz el mănâncă un șnițel mare, iar seara unul mic.

— De ce faci așa? l-am întrebat.

— Ca să variez mâncarea!...

Intr'o zi eram bolnav de moarte.

Incurcă-lume a venit să mă vadă și m'a întrebat cum o duc.

— Rău, frate... rău... Ca să mă vindec, doctorii mi-au spus că trebuie să mă duc undeva, la Bordighera de pildă... să schimb clima...

Incurcă-lume a tăcut nițel și privind cerul, mi-a răspuns:

— Ai s'o schimbi, dragă, ai s'o schimbi... De beătură nu e chip să se lase.

Odată l-am auzit certându-se c'un cârciumar:

— Ia ascultă domnule! M'ai dat afară de două ori până'acum! Dacă mă dai și a treia oară, să știi că mă duc la altă cârciumă!

...Un an întreg nu s'a dus să bea. Imi făgăduise pe ciubucul sfântului-Sisoe că nu se mai duce la cârciumă cât o trăi. Intr'o zi l-am întâlnit acolo.

— Să-ți fie rușine!... Nu eră vorba să nu te mai văz la cârciumă?

— Dă-mi voie! Am venit să-mi iau umbrela pe care am uitat-o ieri aici!...

...Odată, ne întâlnirăm în Sibiu, — orașul domnișoarelor bătrâne...

— Câți ani îi dai domnișoarei cutare?

— Treizeci! Imi răspuse el.

— Nu, are douăzeci!...

— Se poate... Da se vede c'a avut zece ani când a venit pe lume!

...Cunoașteți părerea lui despre femei. Cu toate acestea, voind să se însoare, ca să micșoreze numărul domnișoarelor nemăritate din Sibiu, el a cerut de nevastă pe una din cele cari i-se păreau mai tinere.

Mama-soacră îl strânse în brațe și-i zise:

— O voce internă imi spunea că ai să-mi fii ginere!

— Ce, ai și o voce internă? Asta mi-e prea mult.

Și Incurcă-lume a rămas flăcău...

...Întâlnindu-se cu o cântăreață vestită, el o întreabă:

— Doamnă, am auzit că nu mai cântați?

— E adevărat. Mi-a interzis doctorul să mai cânt!

— Aha! Se vede că doctorul șade aproape, pe lângă d-voastră!...

Și de-atunci, doamna cu pricina nu mai poate suferi pe Incurcă-lume.

...Intr'o zi, m'am dus să-l scol, ca să facem o excursie pe jos. Nu eră în patul său. Am răscolit toată casa, și l-am găsit în pivniță.

— Ce faci aici, nenorocitul?

— Dorm!...

— Păi ce cauți tocmai în pivniță?

— Sănătatea mea desechilibrată, cere să dorm „adânc“...

...Incurcă-lume nu poate suferi pe parveniți și de aceea, de câteori are prilej, îi batjocorește...

Unu se laudă zilele trecute:

— Mă bucur foarte mult de averea mea. Si dacă am astăzi o situație fericită, aceasta o datoresc numai și numai mie, fiindcă am venit pe lume fără nici un gologan în buzunar!

Și pe când parvenitul voia să înceapă să povestească felul cum s'a pricopsit, Incurcă-lume îl intrerupse:

— Tot e bine că ai venit și cu buzunar!

...Am uitat să vă spun că Incurcă-lume a fost și logodit acum trei ani. În aceiaș vară, logodnica îi plecase la băi de mare.

Când ea s'a reintors, prietenii întrebau pe Incurcă-lume:

— E, ești mulțumit de efectul pe care l-ai avut asupra logodnicei tale, băile de mare?

Incurcă-lume răspunde:

— Incântat!... Și-a găsit acolo alt logodnic!...

...Trebuie să vă spui că Incurcă-lume e un povestitor admirabil.

Aseară, într'un cerc de domnișoare, spuneă următoarea întâmplare emoționantă:

— Un căpitan de vapor visă odată că e furtună grozavă. Vaporul se mișcă pe valuri ca o coajă de nucă, până când deodată, cazanul făcū explozie. Imediat, fură desfăcute bărcile de salvare și călătorii, unul câte unul părăsiră vaporul care se înecă. Patru bărci pline de oameni căutau scaparea. În a cincea mai rămăsese loc pentru încă două persoane, dar pe vapoară mai erau trei inși.

Eră un bărbat, mama lui și nevasta lui. Marinarii strigau.

— Doi din d-voastră săriți în barcă!

Mama se rugă cu lacrimile în ochi:

— Duceți-vă voi, maică, fiindcă eu sunt bătrână și pot să mor!

— Imposibil, mamă dragă, răspunde fiul. Duceți-vă voi, femeile.

Datoria mea de bărbat, cere să mă sacrific!

— Nu, asta nu se va întâmplă! Strigă tânăra nevastă. Nu voiu face eu crima să despart pe un fiu de mama sa!...

Ei, ce credeți că s'a întâmplat?

Veni-vor înapoi...*)

Venivor înapoi plecații oaspeți
Ce-au desfătat a codrilor ureche
Și fluturii pe câmpuri s'or întoarce
Și soarele ce pleacă, reveniva!

Venivor suflete din nou în corpuri,
Ca nu cumva vieța să se darme
Și apele 'n genune se vor strânge,
Ca iar-apoi să pribegescă 'n lume!

Urma-va timpul drumurile-i, pacinic,
El vieță nouă va luă din moarte —
Cum la 'nceput Hemera răsărit-a
Din necuprinsa mare de 'ntuneric!

...Și visurile dragi m'or prinde iarăși
Tovarăși blânzi și dulci de zile-amare...
Și toate 'n lumea asta s'or întoarce!
— Doar gându-mi dela tine, niciodată!

Stelele...

Din moși-strămoși se spune cumcă omul
E hărăzit de soartă unei stele,
Ce s'a 'ntrupat cândva din 'ntuneric
Prooroc ascuns la sufletul ce vine.

Mi-a spus-o mulți că-mi strălucește steaua
Când m'am luat cu vieța mea la goană —
Dar n'am crezut și n'am s'o cred nici astăzi
Deși-s pe cer atât amar de stele;

Cât' frunze-a strâns pământul într'o toamnă,
Câți stropi au fost de-au înecat oceanul,
Cât' raze cad din soare peste Roma
Intr'un apus măreț, de primăvară!

...Cu lumea lor nu voiu să am de-aface,
Incarce-și alții visele cu ele!
— Pe cerul minței mele, cine poate
Mai mult ca tine, stea, să lumineze?!

Și numai tu...

A 'mbobocit pădurea 'ntinerindu-și
A frunței sale creșteri schimbătoare
Și nu-i în toată firea pom să n'aibă
Vr'o ramură 'nverzită — semn de vieță!

In câmpul viu, de-a lungul și de-a latul
Se 'ntind cât poate ochiul să cuprindă
A florilor popoare somnoroase
Ce stelelor se 'mpotrivesc în farmec!

Grădina-i toată fagur de albină
Și'n fluturarea vântului de-Aprile
S'alung acei ce florilor beau vieța,
Ce cad zdrobiți în lumea de miresmuri!

...Revin și paseri și minuni și soare
Și tot alaiul cântecilor verii
Revine iar, din clipă 'n clipă, dornic...
— Și numai tu, te depărtezi de mine!

D. Marcu.

*) Din caetul „Gânduri negre 'n versuri albe“.

— S'a inecat nevasta! zise o domnișoară.
 — Nu!
 — S'a inecat mama băiatului, fiindcă eră bătrână! răspunse alta.
 — Aș!
 — Eu știu! interveni a treia. S'a inecat băiatul, care eră Cavaler!...
 — Nu!
 — Păi atunci ce s'a întâmplat? întrebă domnișoarele, nerăbdătoare.
 — S'a deșteptat căpitanul care visă! răspunse Incurcă-lume, îndreptându-și ochelarii cari i-se strâmbaseră de răs.

E. Victor.

Revoluția turcă.

— Din exilul unui Sultan —

Fostul autocrat al Turciei, Sultanul Abdul Hamid, își va petrece ultimele zile ale vieții sale într-o vilă splendidă, situată la marginea Salonului, care însă comparată cu Ildizul din Constantinopol cu drept cuvânt se poate zice că este o pivniță. Și Sultanul se plânge, precum și principii, că vila, e drept, are o poziție splendidă, situată între muntele Olimp și Gorhiat și la o depărtare de vre-o două sute de metri de Mare, dar este neincăpătoare. Cum această vilă să încapă pe acela, ce Ildizul, care este jumătate din Salonic, nu-l încapă? Soarta i-a rezervat aceasta. Și poate dacă nu și alte multe de aci înainte.

Cu toate asigurările comitetului otoman „Unire și Progres“ că nu i-se va întâmpla nimic, cu toate acestea fostul suveran nu are nici o încredere și duce o mare grijă de viața sa. N'are întâi nici o încredere în furnizori. Fiindcă i-s'a adus personalul de serviciu strict trebuincios, fostul Sultan a dat ordin să se ia toate cele trebuincioase unui menaj. La plecarea apoi, dânsul credea că-l duce la spânzurațoare, iar nici de cum să-l interneze în splendida vilă a fraților Allatini.

Sosind la Salonic, a văzut că-i lipsește și lingerie. A dat ordin și un om de încredere al său a ieșit în oraș și a cumpărat totul. Omul lui se tocmea cu comercianții mai rău de cât ovreji, cu toate că toate furnizările sunt plătite de către președintele municipalității Ismail bey și caimacanul Salonului Tahsin bey.

Fostul suveran a voit să-și facă și o redingotă neagră la un mare atelier de îmbrăcăminte. Și ca curiozitate înregistrez că redingota fostului Sultan a fost plătită cu 70 de franci.

După cum am spus mai sus, încrederea lip-sindu-i a început să practice vechile sale proceduri de la Ildiz. Regulat la prânz și seara trimite pe un eunuc, om de mare încredere, ca să ia mâncări pentru el și femeile sale dela marele pension Bastasini. Eunucul stă lângă bucătar și vede ca să fie servit cu mâncări de cele ce se servesc și celorlalți clienți. După ce se convinge de aceasta, ordonă ca să i-se pue în vase aceleași bucate, și pe urmă pecetluiește vasele. La masă Sultanul observă dacă vasele sunt pecetluite de eunucul său. După ce se convinge de aceasta rupe singur sigilul și se pune la masă. Ii plac foarte mult ouăle „à la coque“, iar înghețata din Salonic a găsit-o delicioasă. A cerut ca să i-se aducă și apă de băut de la Chevgheli, de aceeași apă ce bea și marele său vizir Hilmi Pașa, pe când eră ca inspector în Macedonia. Și-a exprimat asemenea dorința ca să i-se aducă aici și patru vaci de rasă, de la moșia sa din Constantinopol.

După cum am spus plecând în pripă nu ș'a putut lua decât strictul necesar pentru el și harem. Asigurându-se — se vede că junii turci îi vor cruța viața — a încredințat cheile sale maiorului Fethi bey, atașat militar al Turciei la Paris, sub supravegherea căruia a fost deportat aici la Salonic, spre a se duce la Constantinopol și să-i trimeată toate mobilele sale de la Yldiz.

Fethi bey a plecat Vinerea trecută și mâine seară probabil vor sosi dela Constantinopol, șapte vagoane de mobile dela Yldiz. Asemenea fostul suveran i-a încredințat cheile și secretul caselor sale de bani. Fostul suveran posedă peste 700 de mii de acțiuni de ale drumurilor de fer având valoare de 9 milioane lire turcești. Asemenea i-ar fi indicat lui Fethi bey și un bazin în mijlocul Yldizului unde se găsește o casă de fer, care conține peste zece milioane de lire în aur și bilete de bancă noi, cari îndată ce apăreau erau retrase din circulație de oamenii lui.

Exprimându-și dorința a-se modifica sala de băi și câteva dependințe ale vilei, primăria orașului a trimis pe arhitectul său ca să facă schimbările necesare.

Vinerea trecută fostul Sultan a trecut printr-o mare criză nervoasă. O femeie din harem i-a adus aminte că eră Vineri. Fostul suveran aducându-și aminte de Selamlâkurile sale, în cari zece mii de inși îi prezintau arma, a leșinat pe o canapea și după vreme îndelungată și-a venit în fire.

Din cauza schimbării climei, fiul său mai mic Abid Effendi, care este de patru ani, a căzut bolnav. Avizat fiind primarul orașului a trimis pe un medic din armată însoțit fiind de un ofițer. Micul principe a fost adus de către șeful eunucilor într-o sală unde a fost examinat. În tot timpul cât a durat examenul medical, fostul Sultan, ascultă de după ușă, cu perdeaua trasă, conversația ce schimbă medicul militar cu eunucul Djever Aga. La un moment dat Djever Aga se adresează ofițerului și-i zice:

Ori și ce-ar face omul nu poate să-și amâne moartea sa. Ziua fatală va veni, când trebuie să moară.

Ofițerul prezent i-a ripostat:

Acela căruia i-e frică de moarte moare în fiecare zi, pe când acela căruia nu-i e frică moare numai o singură dată.

Toată conversația aceasta fostul Sultan a auzit-o perfect de bine.

Astăzi se anunță că micul principe precum și cele două femei din harem, cari erau indispușe sunt mai bine și au făcut o plimbare în grădina vilei.

Iată cum trăește fostul Sultan Abdul Hamid în exil la Salonic.

Mai treci și azi...

*Ningeà ca 'n basme peste voi atuncea
 Și voi treceți pe subt cireși alene,
 Tu-ți ridicai privirea rătătoare
 Și flori de argint ți-se topeau pe gene.*

*Trecut-au zilele de iarnă, toate...
 E primăvară iar, cu flori, cu soare...
 Dar el s'a dus departe... cine știe...
 Și ți-a luat privirea rătătoare...*

*Mai treci și azi pe drumul dealtădată...
 E numai floare de cireș livada...
 Ți-s ochii uzi? ori s'a topit vr'o floare
 Cum se topea pe ochii tăi zăpada?*

Victor Eftimiu.

Germania este contra intervenției în Turcia.
 „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ zice în revista sa săptămânală: Trebuie să avem încredere că guvernul otoman va ști să restabilească prin propria sa forță ordinea și calmul în Asia mică. În orice caz nu este nici decum locul pentru intervenirea puterilor streine. Știrile cari anunță o asemenea intervențiune sunt în mod evident neîntemeiate.

O călătorie în Franța.

Plecarea din Stuttgart. - Granița franceză. - Lunéville.

De unde vine puterea misterioasă, care de ani de zile, de când eram un copil încă, mă chiamă spre Franța? Să fie afinitatea de rasă, care ne mână pe toți Români într'acolo, să fie puterea reminiscentelor din lecturile ce ne stăpănesc exclusiv sufletul într'o anumită vârstă? Știu că nici odată n'am pus mai multămit piciorul pe prozaica scară a unui vagon de clasa III-a și că nici odată nu m'am despărțit mai ușor de oamenii, care mi-eră dragi, cu care trăisem împreună ani și care mă întovărășau și acuma cu veselia lor sănătoasă, exuberantă de oameni tineri. — Un scurt moment de emoție când îi văd rămânând pe toți grup pe peron și apoi gândurile mele sboară spre alte plaiuri, spre oameni și locuri, la care de atâtea ori visasem. În zgomotul monoton al trenului, privind locurile pe care nu le mai vedeam, pentru că prea adesea le văzusem, creațiunile fantaziei mele se luptă cu realismul atâtor cunoștințe reci și precise de geografie, de istorie, de economie politică. Căci închipuirea mea se încălzise, prinsese aripi, ea nu vrea să admită că la urma urmelor și acolo vor fi mai mult ori mai puțin aceiași oameni, aceleași orașe, aceleași sate, aceeași natură. Nu, asta nu se poate; mai tari decât realitatea creșteau și se perindau în sufletu-mi visuri imbinete din sonoritatea atâtor versuri uitate, din căldura duioasă a atâtor pagini de literatură romantică, din măreția epică a atâtor scene din romane naturaliste... o lume aeriană, altă lume, alta, tocmai pentru că nu trăiesc și nu trăia decât în închipuirea mea.

*

Trenul sboară, sboară mereu cu acelaș sgomot exasperant, cu aceleași opriri și porniri încete ce te ameteșc și te aripie sufletului pentru a te aduce într'o stare de toropeală, mai rea decât oboseala și decât boala. E o zi senină de Marte: prin fereastra deschisă te biciuește vântul, prin geamul închis te frige soarele. Cât poți vedea cu ochii, în această goană nebună, se întinde un ținut de dealuri mărunte, în care natura e steapă și săracă. Cerbicia neînduplecată a Neamțului — cea mai de samă însușire a rasei lor — a știut totuș s'o silească să dea pâne și aur. Coastele dealurilor sunt prefăcute în terase ce se sprijină pe ziduri tari, iar pământului roșu pietros i-se dă prin îngrășământ o rodnicie pe care natura singură nu i-ar da-o niciodată. Nu e de mirare deci dacă și în Württemberg și în Baden vezi sate, cărora această cerbicie, această luptă neostoită cu natura în curs de atâția ani de istorie liniștită, de pacinică desvoltare, le dă o culoare specială de bună stare și liniște gospodăriașcă și familiară.

Curând dealurile rămân în urmă, soarele se ascunde și el obosit ori amărît; străbat câmpia Rinului, un fel de pustă umedă, peste care se întinde un cer scund, cenușiu și noros. Sate rari, cărora le dau viață numai culoarea roșie a acoperișurilor lor de țiglă, în mijlocul livezilor întinse, cu îngrijire irigate. Incolo liniște, un fel de tristețe moartă a unui ținut din care locuitorii parcă ar fi fugit de frica unei invazii. Nici Rinul, care curge liniștit și majestos nu aduce altă notă în sufletul acestei naturi mohorite, în amortire încă.

Dincolo, pe malul stâng, tot pământ german, proaspăt însă, numai de 38 de ani. În Strassbourg, noii stăpânitori au ridicat o gară monumentală, cu vulturul german sculptat în piatră deasupra intrărilor, pentru vecinicie parcă. Cine știe... istoria rezervă adesea extraordinare surprize — cea dela 70 a fost una de acestea.

Aceiaș ambiție teutonă a ridicat și la granița la *Deutsch Avricourt* o gară monumentală, ce contrastează cu clădirea veche de dincolo,

dupăcum și acea caracteristică disciplină și ordine, impusă acel mai mult ca oriunde, contrastează cu aerul de nepăsare și neglijență al gărei franceze de alături.

Trec cu emoție granița, această graniță nevăzută, pe care natura foarte nesimțitoare la sfâșierile dintre oameni nu o înseamnă cu nimic. Prima cunoștință pe noul pământ, pe care rămân fără voia mea decepționat să-l văd tot așa, e conductorul francez, o figură care e, sau pe care mi-o fac eu, într'adevăr simpatică. Leg o scurtă conversație cu el și bag de seamă că emoția și ușorul tremur din glasul meu, are o cauză mai adâncă și mai complexă decât faptul că vorbesc pentru întâia oară franțuzește cu un Francez. Îndată mă lasă și se duce la colegul lui german. Ascult zâmbind cum se înțeleg într'un grai-mozaic sui generis, în care intră în măsură egală amândouă limbile, căci nici unul din ei nu le stăpânește cumsecade — ori nu vrea poate să le stăpânească — pe amândouă.

În gara veche, pe peronul căreia se plimbă jandarmul francez cu revolverul la coapsă, mai puțină rânduială și un aer de nepăsare și neglijență. Funcționarii par plictisiți. Hamalii sunt mai murdari. Scuz însă în fundul sufletului meu această impresie penibilă, mă mângâi de desiluzia ce sufăr, gândindu-mă că dincolo e ordinea susținută pe aroganță și pe ambiția de a impune, pe când dincoace astfel de sentimente nu-și au loc în inimă.

Imi scriu deci mângâiat impresiile în carnet, cu frica în sân însă, pentru că sunt în regiunea fortificațiilor și guidul meu, faimosul Baedecker, cum și toți cunoscuții, cari au călătorit în partea aceasta, m'au sfătuit să mă feresc de a „lua note“, dacă nu vreau să fac cunoștință cu poliția și inchișorile franceze.

Frică zadarnică... oamenii legii nu-mi dau nici cea mai neînsemnată atenție; iar un ofițer, foarte degajat în mișcări, în gesturi, e prea ocupat: privește foarte stăruitor în ochii femeilor ce trec pe peron.

Cel dintâi oraș mai mărișor, pe care îl întâlnești pe această mare linie ce duce spre Paris e Lunéville. El a fost o trecută de vreme, în secolul al XVIII-lea reședința ducilor de Lorena, care i-au dat o oarecare strălucire ce s'a stâns curând după aceia. Azi orașul e trist, părăsit par'că, în decadența-i care e un indiciu că niciodată populația lui nu va trece peste cele 25 de mii de locuitori pe care-i are azi. Eu însă mă bucur, mă bucur s'aud vorbindu-se pretutindeni în jurul meu, în casă, pe stradă, în gura fetelor drăguțe, a bătrânelor sbărcite și diforme, a soldaților abia aduși dela coarnele plugului, a haimanalelor ori a cavalerilor legiunii de onoare, această limbă sonoră, mlădioasă, dulce, care văd că e unul din elementele ce alcătuiesc lanțul ce m'a atras într'acolo.

Orașul e mare garnizoană militară. Soldați din belșug. Degajați, veseli, mutre simpatice de perdevară, cu pantalonii lot roșii largi, cu chipiul turtit și tunica scurtă. Îi vezi și pe la ferestrele casarmelor, în cămașa lor de dril alb ce o poartă la serviciu peste hainele de postav, privind în stradă, răzimați de zăbrele. În încăperile corpurilor de gardă, zărești pe fereastră gradele inferioare, omorând vremea și plictiseala cu jocul de cărți. Și fără să vreau îmi vine în minte casarma germană, o adevărată cetățue, pe ferestrele căreia nu poți privi și dincolo de împrejurirea înaltă a căreia domnește o disciplină mândră, ferită de ochii trecătorilor.

Mai rău îți strâng inima alte scene: pe la ușile caselor ofițerești vezi soldați de ordonanță, desbrăcați, nespălați, tocmai ca în cutare țară mândră dela Dunăre. Nu-i rar să vezi ofițeri însăși în stradă, ori în poarta casarmei, cu câțiva nasturi la tunică descheiați, cu mutra acră a omului scârbit de viață.

Peste tot o impresie de ruină și de jale, pe care înzadar caut să mi-o ascund și s'o alung. În orice casă intri, te izbește par'că un aer închis, un aer de încăpere nelocuită. Zidurile caselor particulare, zidurile clădirilor publice chiar, se desgheaură și se dărâmă de vechime. Par'că n'ar exista o gospodărie comunală și par'că locuitorilor le-ar sta gata alt oraș și n'ar aștepta decât să se mute dintre zidurile acestea, reci, dărăpănate și mucegăite. Casarmele însăși — printre ele aceia care a fost castelul lui Stanislas Lecinski, fostul rege al Poloniei, care a trăit acel ca duce al Lorenei — zac în această nepăsare desordonată, leneșă. Căci nu se poate califica altfel aspectul, pe care-l fac ferestrele acestea sparte și zidurile acestea murdare. Alături păreții afumați ai teatrului, care făcea parte din complexul de clădiri al castelului și care a ars mai mult din neglijență și mai puțin din nenorocire.

În fața castelului va fi fost pe vremuri o splendoare grădina — așa numitele boschete — cu statuetele, basinurile și aleele ei largi, în felul celor dela Versailles. Acuma însă cimentul basinurilor se smacina, iar vremea a ros trăsăturile feței statuelor, îmbătrânindu-le.

Și impresia aceasta de jale e întărită de aspectul văzduhului umed și cețos de Martie, de durerea pomilor desfrunziți și a câmpului cenușiu. Înzadar însă mă căznesc să cred că jalea din sufletul meu vine numai dela această natură moartă; nu, ea vine în primul rând dela oameni, dela orașul acesta în decadență. Încerc o mare desamăgire, pentru că văd ceea ce credeam că e numai o poveste, scornită de dușmani. Întâmplarea făcuse să mă opresc într'un oraș excepțional de nenorocit... impresiile mele de mai târziu mi-au dovedit-o.

Lunéville are o frumoasă catedrală din sec. XVIII interesantă prin luxul ei de podoabe arhitectonice în special la cele două turnuri: statui, statuete, motive de decor rococo, care îți amintesc mai mult palatul unui rege bogat, decât o casă a domnului. Înăuntru cetesc o înștiințare al cărei cuprins spune că nimenea nu poate oprî pe soldați de a asista la serviciul religios și de a intra în legătură cu preotul. Surprinderea mea cea mare e însă alta: azist la liturgie: văd catedrala arhiplină, cu toate că se oficiază de mai multe ori pe zi și aud un predicator cu vervă, temperament și logică, o logică serioasă și omenească, nu acea logică de sofisme și de abstracțiuni, care slăbește credința în loc de a o întări.

În vecinătatea catedralei sunt instalate în aceeași clădire muzeul și biblioteca orașului, cu care acesta se poate într'adevăr fâli. Muzeul cuprinde într'o primă secție amintiri și relieve din istoria orașului și a ținutului, câteva mulate, o colecție de tablouri bune și câteva piese de arheologie egipteană: mumii, stufe și vase, desgropate la Artibes. Foarte bogată e secțiunea a doua: muzeul de științe naturale: paseri, mamifere, reptile, pești, insecte, minerale etc.

Biblioteca, în care te servește o blândă figură de bătrân frumos și simpatic, are 17 mii de volume și o bună sală de lectură, în care vezi gimnaziști cetind alături de profesori și de bătrâni militari în retragere. Mi-e dat să admir un moșneag de nouăzeci de ani, care venia zilnic pentru a-și face lectura o oară-două fără servitor și fără ochelari. O dovadă de sănătate și mai ales o dovadă de cultură.

În afară de orice, țaria Franței stă în cultura ei și ajunge atât pentru a fi socotită în fruntea țărilor lumii.

G. C. Ionescu.

Albanezii se declară pentru Abdul Hamid. Albanezii din Valona au luat o atitudine atât de hotărâtă pentru Abdul Hamid, încât se simte necesitatea de a se trimite trupe, credincioase lui Mohamed V. în contra lor.

Educația țaranului român.

Se dă ca: adevăr general, în lumea civilizată faptul, că una din operele cele mai anevoioase este: *înlăturarea* treptelor de jos ale unui popor, la un grad de cultură mai superior. Atât de încet se succed formele de *prefacere* și *schimbare* în mai bine, încât abia pot fi *zărite*, de ochiul ager al filozofului. Poporul, la care repede, se fac transformări de civilizație, îmbracă, ce e drept, *haina civilizației*, în forme externe; dar nu trebuie multă trudă, ca să *întrezărești*: goliciunea și sterilitatea, acoperită de splendoarea vestmântului. Cu un popor în mare se întâmplă, întocmai ca și cu un ins, care îmbrăcat în haine pompoase de a clasei inteligente, cu mișcările de politeță cele mai neexceptionabile, se tradează la prima convorbire mai îndelungată: ca un om lipsit de orice cultură în fond și înzestrat numai, cu un *lustru-spoială*. Priviți numai în jur și veți întâlni popoare și indivizi, fără nici o cultură temeinică, dar îmbrăcați în haina *civilizației vâruite*.

Intrucât ne este dat nouă: să pătrundem în *fința culturii* noastre *etnice*, aflăm spre marea noastră satisfacție, că progresul nostru cultural merge de tot încet, dar cu atât mai întemeiat și în conformitate cu *evoluția culturală naturală*. Noi, ca popor, ne dezvoltăm de tot lin, dar ne dezvoltăm, în conformitate cu cerințele *individualității* noastre *etnice*. Nu e vorbă goală aceasta, ci primul adevăr, pe care va trebui să l scoată și constate oricare om, mai adânc văzător și mai afund pătrunzător, în manifestațiile de viață ale poporului de rând. Nu e aici vorbă de indivizi singuratici, nici chiar de manifestațiile în *masse locale*, ci vorba e de grosul poporului. Atât de greu primește acesta: noue forme culturale, încât numai după o observare continuă de decenii, poți observa ici-colea: o îmbunătățire culturală. Să nu ne înșele formele de manifestare externă, cari mai bine le poți observa la câte un ardelean, trecut în Țara românească ca servitor și după un interval de câțiva ani, reintors acasă ca domn. Oricum ar fi el îmbrăcat, rămâne tot badea Nicolae, deși și-a însușit unele forme ale culturii sociale. Lipsește fondul. Mentalitatea-i este țărănească, tot cea veche cu puțină schimbare.

Nu-i vorbă Românul din fire este isteț, ba am putea zice, că în istețime naturală, întrece pe toate popoarele conlocuitoare.

E întrebare, dacă el e și *stăruitor* și mai ales *tenace* în *stăruință*?

Vor fi mulți, cari degrabă vor denega această calitate Românului și mai ales țaranului incult, provocându-se la temperamentul sanguinic al poporului nostru și la unele pilde, din oarecari ținuturi românești. Și mai că, ispita ne-ar duce, să ne punem cu toții pe partea acestora, căci multe pot fi dovezile de manifestare locală, cari grăesc în favorul părerii susafirmate.

O privire mai largă și mai scrupuloasă în viața întregului popor românesc din prezent și trecut, ne va desmeteci și ne va aduce la fâgașul: *dreptei aprecieri și calificări*.

Privind în trecutul de două milenii a neamului românesc pe aceste plaiuri, trebuie să zicem, că e un popor foarte *stăruitor* și încă *cerbicos* în *stăruință*. De n'ar fi fost înzestrat cu această atribuție, de bunăseamă n'ar mai sună astăzi, pe văile Carpaților și a Pindului: dulcele glas al doinei românești. Dar el sună și azi puternic, cum a mai sunat din veacuri și cum va mai glăsuși pe veci, în această moșie, hărăzită dela moși-strămoșii noștri și păstrată: ca cel mai scump patrimoniu, din generație, în generație și cu o îndărătnicie uimitoare.

E stăruitor Românul în *întregimea finței sale*; iar dăhămelile și lașitățile sunt particularități de ale indivizilor și nu sunt inerente neamului românesc, ca atare.

Priviți numai pe adevăratul *plugar, oier*, ori *intellectual* și vă veți convinge de îndărătnicia, cu

care ține la aceea, de ce s'a apucat, ori la vorba, ce a glăsuț.

E o frumoasă însușire aceasta, pe care datori suntem cu toții: să o cultivăm în generațiile tinere, căci dacă prin ea ne-am susținut în parte: *neștirbit caracterul nostru etnic*, tot ea ne va ajuta și în viitor: să facem *rezistență* pornirilor dușmănoase, îndreptate în contra ființei noastre etnice.

Dr. Petru Șpan.

Muzeul „Asociațiunii“.

Poporul nostru, străduindu-se să țină pas cu celelalte popoare din Ungaria, a primit cu multă însuflețire idea înființării unui Muzeu istoric și etnografic. Și însuflețirea pentru această idee frumoasă n'a fost dintre cele trecătoare, căci ani de-a rândul s'a adus jertfe materiale însemnate pentru intruparea ei.

La 1905 s'a și inaugurat palatul Muzeului din Sibiu, aranjându-se, din acest prilej, splendide serbări culturale și o expoziție istorică culturală și etnografică, unică în felul ei pentru noi Români din Ungaria.

Dela această expoziție câteva obiecte au rămas proprietatea Muzeului. De atunci nu s'a mai îmbogățit decât cu foarte puțin. Ideea frumoasă, primită cu atâta însuflețire, a fost uitată dintr'odată. Se pare că mulți erau și sunt de credință că, după cele ce s'au făcut, acum avem un Muzeu Național, care ne asigură un titlu de mândrie culturală. Mulți își inchipuie, pe semne, că isprăvindu-se clădirea pompoasă de lângă parcul orașului Sibiu, pe care s'a scris, cu litere aurite, „Muzeul Asociațiunii“, s'a ajuns scopul de a dovedi tuturor căți se perândează prin acest oraș, că poporul românesc din Ungaria e un popor ajuns la acel grad al civilizației și al conștiinței de sine, când înțelege importanța unui Muzeu pentru desăvârșirea vieții sale naționale.

Ceice se lasă însă legănați de asemenea iluzii, se înșală căci realitatea e alta. Adevărul e că suntem încă foarte departe de a avea un Muzeu și, prin urmare, mândria că am intrat în rândul popoarelor culte e cam prematură. E dureros, fără îndoială, să ne lipsim conștiința de un titlu de încredere în puterile noastre proprii și să mărturisim pe față că nu suntem cecece mulți am vrea să fim. Dar nu trebuie să ne sfim a spune adevărul, până nu e prea târziu, până când mai putem să ne reculegem și, așternându-ne serios pe lucru, să realizăm o idee frumoasă pe care am vrea cu toții, s'o vedem intrupată.

E vremea să punem cruce închipirilor deșarte și, adunându-ne puterile, să facem din „Muzeul Asociațiunii“ o instituțiune vrednică de numele ce-l poartă. Căci a zidi o clădire pompoasă, a destina un etagiu întreg (8 odăi) pentru colecțiunile istorice și etnografice și a le ocupa cu câteva sute de obiecte, adunate la întâmplare, nu înseamnă a avea un Muzeu. Nu înseamnă mai mult, decât dorința de a-l avea, care fără muncă continuă și sistematică, va rămâne pentru totdeauna foarte departe de cecece trebuie să fie un Muzeu.

Înființarea unui Muzeu, bineînțeles, nu e de loc ușoară, mai ales pentru popoarele sărace și lipsite de o organizare conștientă, cum suntem noi. Numai cine s'a ocupat serios și în practică cu asemenea chestiuni, își poate da, pe deplin, seama ce va să zică a face un Muzeu.

Chiar și atunci, când asemenea instituțiuni se bucură de sprijinul statului, înaintează foarte cu greu. Muzeul etnografic din Budapesta abia în anii din urmă, când statul a jertfit, pentru el sute de mii de coroane, a început să se apropie de țintă. Muzeul de artă națională (sau „muzeul neamului românesc“, cum ar dori să-l numească d-l Tzigara-Samurcaș) din București, deși există de vre-o opt ani și s'a cheltuit sume însemnate pentru el, se găsește la începutul începutului. Abia de doi ani se lucrează mai sis-

tematic pentru înzestrarea lui și, astăzi, recunoscându-se însemnătatea lui națională, statul i-a pus la dispoziție suma de 14,000 lei anual, ca să-și poată aduna materialul necesar și ca să-și facă instalațiunile corespunzătoare. Și poate peste câțiva ani cei ce-l conduc, cu atâta stăruință, vor reuși să facă din el un așezământ de mare însemnătate pentru arta noastră națională.

Pentru noi, cari suntem lipiți pământului de sărăcie, cari n'avem nici o sumă în bugetul Asociațiunii pentru înzestrarea Muzeului, e dela sine înțeles că lucrările nu pot înainta. A aduna toate dovezile trecutului nostru, toate comorile artei țărănești și toate obiectele, cari ne sunt indispensabile pentru cunoașterea vieții poporului românesc, fără a avea la îndemână mijloace materiale și oameni devotați cauzei, e o problemă cât se poate de grea. Atunci când s'a făcut zidirea pentru „Muzeul Asociațiunii“ s'a scăpat din vedere că înzestrarea, instalarea și întreținerea lui reclamă cheltueli însemnate, fără de cari e menit să rămână o instituțiune predestinată morții.

Dar stăm în fața unui lucru împlinit. Palatul există iar odăile unui etagiu întreg nu pot rămâne goale. Muzeul trebuie făcut! Și încă cât mai repede!

Dacă ne vom încrușișă mâinile pe piept și vom ridica din umeri în fața greutăților, gândindu-ne cum ar fi fost mai bine să se facă toate dela început, nici Muzeul nici neamul românesc nu va câștiga nimic.

Nu există greutate, care să nu se poată învinge prin muncă și stăruință.

De aceea datoria noastră e să înzestrăm „Muzeul Asociațiunii“ cu mijloacele pe cari le avem, și dupăcum spuneam, cât mai curând, căci străinii și mulți amatori adună, pe capete, toate lucrurile vechi și prețioase, cari ar trebui să rămână o avere națională păstrată cu sfințenie. Cu cât ne vom apuca mai târziu de lucru, cu atât va trebui să alergăm mai mult ca să culegem doar rămășițele ce au scăpat de ochii străinilor. După obiectele cari ajung în România poate n'avem motive să ne pară rău, fiindcă acolo sunt păstrate și arătate ca produse ale spiritului românesc. Dar cele cari ajung în mâna străinilor, în mare parte sunt pierdute pentru noi. Soarta lor o vom arăta probabil altădată, cu date luate din publicațiunile străine.

Trebuie deci să începem a aduna, până mai e timp, toate obiectele vechi și de artă.

Dar cum? Cine? „Muzeul Asociațiunii“ nu dispune de mijloace ca să angajeze mai multe persoane, cari să cutreere toate ținuturile românești spre acest scop; n'are bani să cumpere obiectele ce se găsesc, și în cinste nu le prea dau oamenii.

Așa este! Suntem însă de credință că voiața, puterea noastră morală și însuflețirea pentru idee poate face minuni. Credem că fiecare dintre noi poate aduna o mulțime de obiecte și fără parale, iar, când cele mai prețioase nu se pot primi gratuit, fiecare poate jertfi o sumă nelăsemnată pentru o instituțiune națională, care va vorbi lumii întregi și generațiilor viitoare despre vrednicia noastră.

În primul rând invităm despărțămintele Asociațiunii să aranjeze expoziții cu ocazia adunărilor cercuale, dând premii celor care vor expune lucruri de artă vechi, cari se vor reține pentru Muzeu, chiar dacă vor trebui cumpărate cu bani.

Preoții și învățătorii cari sunt aproape de tezaurul artei populare și cari se învârt zilnic prin casele țaranilor, cu prea puțină osteneală, pot fi cei mai prețioși colaboratori ai „Muzeului Asociațiunii“. Facem deci apel călduros către toți preoții și învățătorii noștri să înceapă a aduna tot felul de obiecte vechi și de artă din satul lor, gândindu-se că atunci când mântuiesc de pieire și de înstrăinare asemenea comori își

îndeplinesc cea mai sfântă datorie față de trecutul neamului românesc. În alte țări, chiar și la Unguri, colecții cele mai harnice ai Muzeelor sunt preoții și învățătorii. De ce nu ar putea fi și ai noștri? — De transportul obiectelor adunate se va îngriji Muzeul nostru îndatăce va fi avizat.

Un bun serviciu pot face Muzeului d-nii studenți, teologi și pedagogi, cari, în timpul vacanțelor, pot cutieră ținuturi întregi. Pentru cei cari vor fi mai harnici „Asociațiunea“ de sigur va găsi o răsplată.

Dar și între cărturarii noștri, de alte profesii și de orice vârstă de sigur se vor găsi destui oameni de inimă, cari vor sprijini acțiunea de înzestrare a Muzeului. Doamnele și domnișoarele, deasemenea, ar putea să se iee la întrecere în adunarea țesăturilor, cusăturilor, porturilor și a altor obiecte lucrate de țărancele noastre.

Dând mâna cu toții e cu neputință să nu putem învinge greutățile cari ni se pun în calea înzestrării „Muzeului Asociațiunii“.

Pentru a da o orientare, deocamdată fie chiar și fragmentară, tuturor celor care doresc să contribuie la completarea colecțiunilor privitoare la etnografia românească și la trecutul nostru, vom înșira obiectele mai însemnate cari trebuiesc adunate.

I. *Comuna*. Se vor aduna fotografiile, cari reprezintă vederea generală a comunei, precum și vederi de uliți sau de părți din comună. Unde se poate, să se facă aquarele, căci se găsesc și la noi câțiva pictori.

Din aceste tablouri se poate vedea situația topografică a comunei, felul de clădire a satelor, dacă casele sunt adunate sau împrăștiate.

Aici trebuie să amintim și adunarea documentelor, cari privesc trecutul comunei. De acestea se găsesc în arhivele primăriei, bisericești și pe la particulari. Numim câteva: diplome nemeșesti, diplome prin cari se asigură privilegiile comunei, registre vechi, documente despre țehuri de pe vremuri, acte de vânzare și cumpărare, embleme, sigile, steaguri, etc.

În multe comune sunt reuniuni, coruri și însoțiri. Fotografiile dela serbările ocazionale ale acestora deasemenea sunt de preț.

II. *Biserica și școala*. Dintre aceste două așezăminte mai ales biserica e nedespărțită de viața poporului nostru. Trebuie să ne intereseze cu deosebire bisericile vechi de lemn, din a căror construcție putem reconstitui arhitectura noastră bisericească. Acestea e bine să se fotografieze din mai multe părți și dacă se poate să se desemneze secțiunile transversale și orizontale. În multe biserici se găsesc uși, strane, iconostase, tronuri, sfeșnice etc. sculptate în lemn chiar de țărani. Unele sunt bogate în icoane pictate și în fel de fel de obiecte vechi: chivote, cruci, cădelnițe, pomelnice și cărți vechi.

De un deosebit interes artistic sunt crucile de pe morminte și crucile de pe hotar, dela margine de drum, cari sunt lucrate și împodobite cu măiestrie de țărani.

Ceice vor aduna asemenea obiecte pentru Muzeul nostru vor însemna vechimea, originea și la săpături în lemn și zugrăveli, numele meșterului.

Fotografiile clădirilor școlare mai vechi și mai noauă vor completa această secțiune.

III. *Casa și gospodăria țaranului*. Casele și acareturile țaranului român prezintă o variație destul de bogată. În ținuturile sărace găsim formele cele mai primitive de case, în cari alături de om se adăpostesc și animalele ce sunt pe lângă casă. Casele cu o singură odaie și cu cel mult o tindă sunt cele mai primitive locuințe ale țaranului nostru. În interiorul acestora vom găsi cele mai simple mobile și unelte de bucătărie. Casele merită să fie fotografate și

mobilele adunate, fiindcă ne înlesnesc a urmări dezvoltarea istorică a casei și gospodăriei țărănești.

În alte ținuturi, cu o stare materială mai bună, casele au două sau trei odăi, au bucătărie, cămară și așa numita „casă de dinainte“ sau „casa mare“. Pe lângă aceste locuințe încep să se ivească chelarele, hambarele, grajdurile, șurile, coșerile și alte acareturi. În asemenea gospodării arta țărănească ia forme mai bogate. Mobilele sunt cioplite, încrestat și zugrăvite. Scaunele, lăzile, mesele, blidarele, etc. tot așa. Uneltele de bucătărie mai variate în forme. Toate acestea trebuie adunate cu sirguință. Mai ales în gospodăriile vechi se pot găsi multe lucruri de valoare din punct de vedere etnografic și artistic.

E de prisos să mai spunem că scopul unui Muzeu etnografic fiind înfățișarea vieții țărănești din toate ținuturile și din diferitele timpuri fiecare obiect ce se găsește în gospodăriile românești își are valoarea lui.

Ținem să mai atragem atențiunea colecțiilor asupra porților, pridvoarelor și asupra ușilor dela casă, cari uneori sunt admirabil sculptate. În Muzeul din București se găsesc câteva porți de toată frumusețea și o casă țărănească întreagă a cărei tindă e aproape toată sculptată. E casa țaranului Mogoș din județul Gorj.

Ca să se poată reconstrui odăile și gospodăriile țărănești, fotografiile sunt indispensabile. De-acestea avem mai multe în Muzeu.

IV. *Ocupațiunile țaranului:* a) *Agricultura.* E îndeobște cunoscut că poporul românesc, în bună parte, își agonisește existența de toate zilele prin agricultură. Partea care s'a așezat pe câmpii, se îndeletnicește, din vremuri îndepărtate, cu această ocupațiune, care în timpul din urmă, o întâlnim și în părțile muntoase, unde păstoritul împingă tot mai grele condiții de trai. Agricultură poporului nostru însă e foarte primitivă. Din punct de vedere național-economic de sigur trebuie să ne pară rău de înapoierea noastră, nu însă și din punct de vedere etnografic, căci uneltele primitive făcute de țaranul român sunt prețioase pentru a-i cunoaște iscusința, puterea de invenție și gustul românesc. Deși uneltele ce le întrebunțează se găsesc și la alte popoare întârziate, totuși ele au particularitățile lor, caracteristice sufletului românesc. Adunarea lor trebuie făcută cât mai curând, căci și țaranul începe să le înlocuiască cu uneltele moderne de fabrică. Această secție cuprinde cam următoarele obiecte: carul, căruța, sania, jugul, sanceul, plugul, grapa, tăvălugul, secerea, coasa, furca, lopata, hârletul, grebla, imblăcii, vânturătoare, ciurul, ferdele, mierțe, copul (cupa de lemn), sapa, melița, felinare, coșarci și obiectele ce se întrebunțează la economia vitelor, uneltele de grădinărit, vierit și stupărit. În Muzeul nostru se găsesc foarte puține obiecte din această secție.

b) *Păstoritul și creșterea vitelor.* În multe părți poporul nostru se ocupă atât cu agricultura cât și cu păstoritul. Ocupația principală a satelor dela poalele Carpaților e însă păstoritul. Știm că „Mărginenii“ se duc și astăzi cu oile până prin Rusia și Turcia. Mai demult, munții fiind ieftini, păstoritul era în floare. Această ocupație a fost ocupația strămoșească a poporului nostru, care și-a adăpostit ființa națională pe plaiurile munților. De aceea cunoașterea vieții de păstor a Românului e cea mai importantă problemă a etnografiei românești. Uneltele întrebunțate de păstori sunt puține, mult mai puține ca ale agriculturii, dar sunt cu atât mai caracteristice pentru felul lui de a fi. Uneltele de păstori sunt uneori împodobite cu atâta artă, încât cuceresc admirația lumii. Amintim: copurile, bicele frumos împletite cu coada înflorită și ciomegele ciobănești.

Secția păstoritului cuprinde toate obiectele întrebunțate de păstori dela cele mai mari până

la cele mai mărunte. Atragem atențiunea asupra celor lucrate în lemn, în cioplirea căruia noi Românii suntem mai meșteri; de pildă, copuri, găleți, putini, fedeleșe, păpușare de brânză, ciomege etc. Sunt de a se aduna și amnarele, foarfecile, cuțitele, tarnițele căpestrile, bicele, ploștile, cântarele, piedecile de cai, tulnicele, căldările și alte unelte întrebunțate la facerea brânzei. Fotografiile de stâni, de strungi etc. vor completa această secție.

c) *Pescuitul și vânatul.* Fiind îndeletniciri vechi ale poporului nostru sunt prețioase și obiectele privitoare la aceste ramuri de ocupație. Trebuie adunate: plase, saci, tăvăluci, undițe, luntre, furculițe; apoi arme vechi, cornuri de praf de pușcă, traista de vânat, curse, lațuri etc.

d) *Industria de casă.* În primul rând trebuie să avem în vedere torsul și țesutul, căci în cele mai multe părți e ocupația principală a femeii. Se lucrează inul, cânepa și mai ales lâna, în care, ca popor de păstori, suntem bogați. Dintre uneltele industriei de casă pomenim: răsboiul (stativele), suveici, răschitoare, vârtelnițe, sucale, furci de tors, maiu (de bătut rufe) etc.

Tot această secție cuprinde lucrurile de mână, cum sunt: pânza, covoarele, velințele, traiste, dăsași, fețele de perină, fețele de masă, ștergarele etc.

În aceste produse ale industriei de casă poporul românesc e recunoscut chiar și de Unguri ca cel mai de gust și cel mai original dintre toate popoarele de sub sceptrul coroanei ungare.

Tot această secție cuprinde meșteșugurile: împletitul de funii, olăritul, tăbăcăritul, cojocăritul, și toate meșteșugurile de lemnărie. Trebuie adunate atât uneltele cu cari se lucrează cât și produsele lor. Această parte a ocupației poporului nostru a fost cu desăvârșire neglijată. Adunarea uneltelor și a produselor vechi trebuie să se facă cât mai curând, fiindcă ele au început să dispară.

V. *Porturi și tipuri țărănești.* Portul e nota caracteristică a fiecărui popor iar portul cel mai prețios din punct de vedere național și etnografic e acela, care e lucrat în întregime de țărani. Portul țaranului român, care a fost conservat în multe părți cu îndărătnicie, e o comoară cu care ne putem mândri și a aduna o colecțiune completă de porturi cu gândul de a alcătui, pe baza ei, o monografie ilustrată în colorii, e una dintre dorințele cele mai apropiate ale instituțiunii noastre.

Această secție va cuprinde și podoabele țărănești, cruci, inele, cercei etc. în cari de asemenea suntem bogați.

Se vor aduna din fiecare comună mai ales părțile de îmbrăcăminte vechi, și toate vestimintele cu cari se îmbracă astăzi țaranul, arătându-se pe fiecare bucată originea și vechimea ei. Muzeul nostru posedă câteva păpuși în miniatură și câteva în mărime naturală, cari însă sunt prea puține pentru a ne putea face o idee despre portul românesc în întregime. Completarea lor se impune.

VI. *Obiceiuri și instrumente muzicale.* Pe lângă cele înșirate până acum, trebuie să ne străduim a aduna și obiectele întrebunțate la sărbători, la cununii, de pildă: ouăle de paști, buzdugele Junilor din Brașov, cununii de mireasă, țurca, steaua, sorcova, buhaiul etc. Și în sfârșit instrumentele muzicale, fluerul, cavalul, cimpoiul etc.

Acestea sunt obiectele, pe cari trebuie să le așezăm în „Muzeul Asociațiunii“, pentru ca acesta să poată fi numit Muzeu. Numai când aceste obiecte vor fi adunate și aranjate, ne vom putea mândri că avem și noi Muzeu. Până atunci nu.

Deși n'am înșirat decât secțiunile cele mai principale, pe cari trebuie să le aibă „Muzeul Asociațiunii“, se poate convinge oricine, că un

singur om sau doi trei oameni e cu neputință să săvârșească această muncă uriașă. Pentru îndeplinirea acesteia se cere colaborarea tuturor oamenilor cu dragoste față de trecutul neamului nostru și față de arta țaranului nostru. Numai așa se va putea face Muzeu în palatul Asociațiunii, ce s'a clădit din jertfa oamenilor de bine.

Ne rugăm deci, încă odată călduros, de toți cărturarilor noștri să binevoiască a ne da mână de ajutor la înzestrarea „Muzeului Asociațiunii“.

Oct. C. Tăslăuanu.

ȘTIRI.

Adunarea generală a „Asociațiunii“. Comitetul central în ședința sa ținută la 13 Maiu a. c. a decis ca adunarea generală a „Asociațiunii“ în acest an să fie convocată la 19 și 21 Septembrie st. n. a. c. în Caransebeș, unde nu s'a ținut niciodată.

Cu ocazia adunării generale dl secretar Oct. C. Tăslăuanu va ține o conferință despre „Personalitatea lui Alexandru de Mocsonyi“.

Convocarea oficială a adunării generale se va publica mai târziu, iar programul serbărilor împreunate cu adunarea generală îl va stabili comitetul cercual al despărțământului Caransebeș. Biroul „Asociațiunii“.

Diletanții de teatru din Brad au jucat „Lipitorile satelor“ Duminecă, în 9 l. c., în Valeabrad, cum se anunțase. S'a jucat cu acelaș zel, iar poporul a arătat acelaș interes, ca la Terețel. Doar că a intrat mai puțin la cassă, nefiind aci băieși și prin urmare neavând banul mai la mână. S'au adunat însă totuși ceva pentru trebuințele lor culturale. Ca să se cruțe venitul, domni din trupă au mers la Valeabrad și înapoi pe jos, de astădată într'adevăr per pedes apostolorum, iar damele cu o trăsură a dlui Timbus, care a binevoit de a pus la dispoziția trupei trăsura și de data asta și se sperează, că va face-o cu plăcere și după asta.

Dumineca viitoare se va juca în Mihăleni, se nădăduște, că teatraliștii noștri după o producțiune ostentivă de 3 oare, vor gusta o ojină cu aceeaș poftă, cu care s'a gustat în Terețel și în Valeabrad. Căci acest nou fel de prelegeri populare se practică p. m. între oarele 3 și 6. La înălțarea Domnului va fi pentru inteligența, iar în Dumineca următoare pentru țărani noștri din Brad, ș. a. m. d. Coresp.

Alegere de paroh. În Dumineca a cincia după sfintele Paști (26 Aprilie v. a. c.) a avut loc alegerea de paroh în comuna Satul nou (Révaufalu) în locul repausatului preot Iosif Popoviciu.

La alegere s'au prezentat 375 membri sinodali cu dreptul de votare; dintre cari recurentul Cornel Jurca a intrunit 258, Savu Săcășan 81 și Virgil Musta 36 voturi.

Majoritatea absolută a avut-o deci preotul Cornel Jurca, care în strigătele de „să trăiască“ ale alegătorilor a fost declarat de ales.

Noul preot este un tânăr isteț și zelos de care viitorii parohieni leagă mari speranțe.

Actul alegerii a decurs în cea mai mare ordine; având pentru aceasta a se mulțami îndemănosului părinte Mult On. Domn Nicolae Popoviciu, paroh în Alibunari ca susstituit al Prea On. Domn protopresbiter Trifon Miclea; apoi biroului comitetului parohial și harnicului notar român Constantin Țarină de acolo.

Fie-le această alegere într'un ceas cu noroc!

Cor.

Primejdia în Turcia. Nu numai în provinciile asiatice, unde oastea în cea mai mare parte ține cu Abdul Hamid și unde autoritățile nu au putere, dar chiar și în Constantinopol merg lucrurile rău, zice „Die Zeit“.

Poporul turc ține cu Sultanul răsturnat, mai ales Curzii. Execuțiile din urmă nu i-au îngrozit. Se pregătește răscoală împotriva Turcilor tineri, a creștinilor locali și a străinilor — a ghiaurilor — pe cari li învinue de cele petrecute în timpul din urmă. Pretutindenea amenință pe nemusulmani, iar aceștia se tem să-i părăscă pe cei cari se laudă că or să-i măcelărească.

Nu s'au putut afla arme, dar de bună seamă că sunt ascunse bine. De asemenea și bombe cu dinamită.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.